

Област Габрово

- ▶ Население (2023)
- ▶ Територия (кв.км)
- ▶ Брой на населените места
- ▶ Дял на населението в градовете (%)

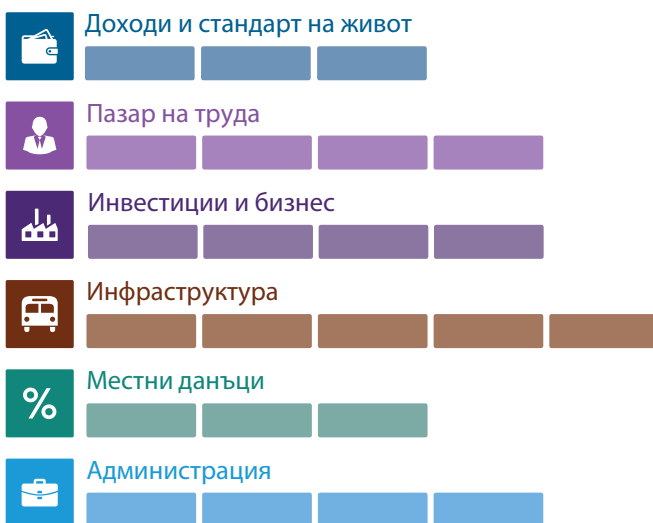
94862
2023
349
79,5

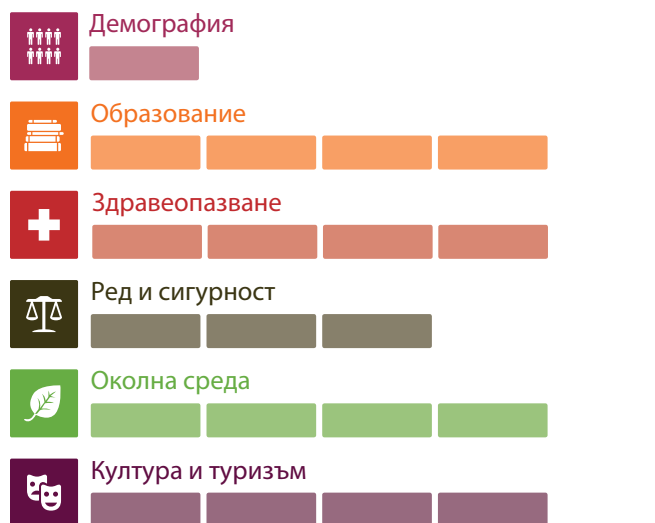
Брутният вътрешен продукт, заплатите и пенсиите в област Габрово продължават да нарастват, а нивото на бедност остава сравнително ниско. Делът на населението в трудоспособна възраст за поредна година намалява. Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи. Габрово се задържа сред първенците с най-много усвоени европейски средства на човек от населението. Въпреки високата гъстота на пътната мрежа делът на автомагистралите и първокласните пътища е относително малък. Нивото на местните данъци е около средното за страната. Самооценките на администрациите за раз-

витие на електронното управление са високи. Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина. Резултатите в сферата на образованието са добри. Показателите, оценяващи здравеопазването, поставят областта на челните места в страната. Габрово е сред областите с най-голям дял на здравноосигурените лица. Разкриваемостта на престъпленията намалява, но остава сред най-високите. Инсталираните ВЕИ мощности в областта нарастват съществено и изпреварват средните за страната на човек от населението. Културният и туристическият живот в област Габрово остават сред най-интензивните в страната.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и стандарт на живот

През 2022 г. брутният вътрешен продукт продължава да нараства, като достига 21,4 хил. лв. на човек от населението и губи едно място, класирайки се на седма позиция в страната. Заплатите и пенсиите също се повишават, но с по-нисък от средния темп. Брутната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение достига 17,1 хил. лв., а средната месечна пенсия – 748 лв. през 2023 година.

Коефициентът на Джини за доходното неравенство намалява и през 2023 г. е най-ниският в страната със стойност от 24,3 (при 37,2 в страната). Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, също се свиwa и продължава да е сравнително ограничен – 15,7% (при 20,6% в страната).

Пазар на труда

Делът на населението в трудоспособна възраст остава третият най-нисък в страната (след тези в областите Видин и Ямбол). През 2023 г. заетостта намалява, а безработицата се повишава. Коефициентът на заетост достига 74,3% (при 76,2% в страната), а този на безработицата – 4,2% (при 5,3% в страната).

Габрово е сред областите със сравнително висок дял на средните в работната сила (61% при 55% в страната), което отговаря на индустриалния ѝ профил. Същевременно делът на висшите е относително нисък, докато този на хората с основно и по-ниско образование е съизмерим със средния за страната.

Инвестиции и бизнес

Бизнес и инвестиционната активност в областта са високи и през 2022 година. Броят на нефинансовите предприятия е 64 на хиляда души от населението (при 70 на хиляда души в страната). Разходите за придобиване на дълготрайни материални активи се повишават значително до 3,7 хил. лв. на човек от населението. Преките чуждестранни инвестиции също нарастват, достигайки 4,4 хил. евро на човек, и поставят областта в челната четворка по този показател. Стойността на произведената продукция също се повишава до 103,6 хил. лв. на нает. Сравнително висок остава делът на приходите от износ в нетните приходи от продажби – 40% (при 29% в страната).

Столицата отново изпреварва Габрово и областта вече е на второ място по най-много усвоени европейски средства на човек от населението. Към 30 юни 2024 г. стойността на изплатените суми на бенефициенти по оперативните програми достига 4698 лв. на човек (при 3175 лв. на човек в

страната). В рамките на областта най-много средства усвоява община Габрово.

Инфраструктура

Габрово е областта с най-висока гъстота на пътната мрежа в страната (25,6 км на 100 кв. км територия при 18,0 км в страната), въпреки че делът на автомагистралите и първокласните пътища е по-нисък от средния (17% при 19% в страната) през 2023 година. Делът на пътната настилка в добро състояние също е по-малък. Достъпът на домакинствата до интернет се повишава и е над средния за страната.

Габрово е и сред областите с най-голям достъп на населението до обществена канализация (83% при 75% в страната), както и до такава, свързана с пречиствателни станции за отпадъчни води (73% при 67% в страната).

Местни данъци

Въпреки че Габрово е сред сравнително силно развитите икономически области, нивото на местните данъци е около средното за страната и през 2024 година. Особено голяма е разликата в ставката за прехвърляне на собственост. Усредненото ѝ ниво в общините от област Габрово е 2,64% (при 2,82% в страната). Нивото на ставките за търговията на дребно също е значително по-ниско в сравнение с това в страната – 9,70 лв. на кв. м (при 13,09 лв. на кв. м в страната). В рамките на областта най-високо е данъчното облагане в община Габрово, а най-ниско – в община Трявна.

Администрация

Самооценките на местните администрации за развитието на електронното правителство и предоставянето на административни услуги на „едно гише“ нарастват и през 2024 г., но докато самооценката за електронното управление остава сравнително висока, тази за услугите на „едно гише“ все още изостава от средните оценки в страната.

Оценката за прозрачността в работата на органите на местното самоуправление в област Габрово леко намалява, но се запазва сравнително висока – 71,4% при 69,3% в страната за 2024 година.

Делът на собствените от общите приходи на общините от областта е сравнително нисък – 21% (при 27% в страната). Покритието на общинските разходи с местни приходи също е малко, но през 2023 г. нараства до 63% (при 74% в страната).

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ■■■■■

Демография ■■■

Габрово е една от областите с най-неблагоприятна демографска картина и през 2023 г. и се подрежда веднага след последната област в тази категория – Видин. Коефициентът на естествен прираст е вторият най-нисък в страната (след този в област Видин) със стойност от $-15,1\%$ (при $-6,8\%$ в страната). Коефициентът на механичен прираст е положителен ($3,6\%$), но не може да компенсира естествения.

Задълбочаването на тенденцията към застаряване се вижда ясно и във възрастовата структура на населението. Делът на децата до 4-годишна възраст е $3,5\%$ (при $4,5\%$ в страната), а на хората над 65 години – $30,3\%$ (при $23,8\%$ в страната). Гъстотата на населението в урбанизираните територии остава сравнително ниска – 914 души на кв. км при 1221 души на кв. км в страната през 2023 година.

Образование ■■■■■

Представянето на областта в сферата на образованието е сред добрите. Габрово отново е сред областите с висок коефициент на записване на населението в V–VII клас и през 2023 година. Делът на второходниците се повишава, но остава сравнително нисък. Съответствието между професионалното образование и профила на икономиката е слабо – $39,2\%$ (при $53,1\%$ в страната) през 2023 година.

Средният успех на националното външно оценяване по математика след VII клас през 2024 г. е 38,6 т. (при 42,9 т. в страната). Средната оценка на матурите по български език и литература в областта е по-ниска от средната за страната („Добър“ 4,25 при „Добър“ 4,30 в страната), но делът на слабите оценки продължава да е по-нисък от средния ($8,1\%$ при $8,7\%$ в страната).

Студентите в областта намаляват, но Габрово се нарежда веднага след челната петица области по брой на студентите спрямо населението.

Здравеопазване ■■■■■

Габрово е сред трите области с най-добро представяне в тази категория (след Плевен и столицата).

Средната продължителност на живота на жителите на областта нараства и е много близо до средната за страната. Габрово е сред областите с най-висок дял на здравноосигурените лица и през 2023 година. Броят на общопрактикуващите лекари спрямо населението е по-висок от средния за страната, но специалистите са по-малко. Броят на леглата в местните многопрофилни болници нараства, но все още не достига средните стойности. Използваемостта на легловата база също остава малко по-ниска.

Коефициентът на детска смъртност в областта остава значително по-нисък от средния в страната. Достъпът до фармацевтични продукти, измерен чрез броя на аптеките спрямо населението, е висок.

Ред и сигурност ■■■■■

Натовареността на съдиите в област Габрово остава сравнително ниска и през 2023 г., което се отразява и на бързината на правораздаването. Средната действителна натовареност на съдиите в Окръжния съд е 9,9 дела месечно (при 14,4 в страната), а в Административния съд – 11,8 дела (при 14,8 в страната). Около 91% от наказателните дела приключват в 3-месечен срок – колкото е и средната стойност в страната. При делата в Административния съд този дял е 84% (при 72% в страната), а при гражданските дела в Окръжния съд – 79% (при 65% в страната).

Относителният брой на престъпленията се повишава през 2023 г. и за първи път е по-висок от средния за страната. Регистрираните в областта престъпления срещу личността и собствеността достигат 11,7 на хиляда души от населението (при 11,3 на хиляда души в страната). Разкриваемостта на престъпленията пък намалява, но остава сред най-високите – 69% (при 53% в страната). Броят на полицаяте е близък, макар и под средния за страната – 4,1 на хиляда души (при 4,2 на хиляда души в страната).

Околна среда ■■■■■

През 2022 г. относителният обем на образуванието битови отпадъци в областта намалява леко и остава под средния за страната – 421 кг на човек годишно (при 488 кг на човек в страната). Същевременно делът на отпадъците, предадени за третиране и рециклиране, е висок – 87% (при 76% в страната).

Делът на горската територия е над средния (40% при 33% в страната), а на нарушената – значително по-нисък ($0,1\%$ при $0,4\%$ в страната). Инсталираните ВЕИ мощности в областта нарастват съществено и изпреварват средните за страната на човек от населението.

Култура и туризъм ■■■■■

Културният и туристическият живот в Габрово са сред най-интензивните в страната, отреждайки на областта мястото в челната петица в тази категория през 2023 година. Основна причина за това е изключително големият брой на посещенията на музеите – 3544 на хиляда души в страната (при 770 на хиляда души в страната). Посещаемостта на театрите също е относително висока. Посещенията на библиотеки и кината се увеличават, но не достигат средните за страната стойности на човек от населението.

Броят на леглата в местата за настаняване в областта е 38 на хиляда души (при 56 на хиляда души в страната). Реализираните нощувки достигат 2192 на хиляда души (при 4167 на хиляда души в страната), а на тези през онлайн платформи на споделената икономика – 165 на хиляда души (при 500 на хиляда души в страната).

Ключови показатели за област Габрово

Индикатори на икономическото развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
БВП на човек от населението (лв., текущи цени)	16 549	21 351	n.a.	25 956
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	15 771	17 118	n.a.	21 242
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	12,3	21,9	15,7	20,6
Дял на населението в трудоспособна възраст (%)	55,4	54,3	54,4	58,5
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	73,4	76,4	74,3	76,2
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече години (%)	3,9	4,1	4,2	5,3
Дял на населението с основно и по-ниско образование, 25–64 години (%)	11,7	13,5	16,1	14,8
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	24,6	23,5	23,4	30,5
Произведена продукция (лв./нает)	83 086	103 610	n.a.	122 377
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2460	3702	n.a.	4257
Преки чуждестранни инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3382	4404	n.a.	4544
Дял на населението в селища с обществена канализация (%)	83,3	83,1	n.a.	75,0
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	26,5	33,7	23,3	40,4
Покритие на общинските разходи с местни приходи (%)	57,4	61,0	63,3	74,1
Рейтинг за активна прозрачност на ПДИ за органите на местното самоуправление (%)*	72,9	72,9	71,4	69,3

Индикатори на социалното развитие	2021	2022	2023	Средно за страната
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	n.a.	-18,0	-15,1	-6,8
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	n.a.	2,8	3,6	6,4
Среден успех от матурите по БЕЛ**	3,87	3,80	4,25	4,30
Среден успех на изпита по математика след VII клас (в точки)**	30,9	31,3	38,6	42,9
Нетен коефициент на записване на населението в V–VII клас (%)	90,5	92,9	92,9	89,9
Средна продължителност на живота (години)***	73,2	72,1	73,2	73,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	96,9	100,0	100,0	95,0
Население на един общопрактикуващ лекар (брой)	1567	1535	1539	1701
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на хиляда души (брой)	10,1	9,6	11,7	11,3
Дял на наказателните дела, приключили в 3-месечен срок (%)	86	88	91	91
Използвана питейна вода от домакинствата от Вик (литър/човек/ден)	100	104	n.a.	103
Образувани битови отпадъци на глава от населението (кг/човек/година)	427	421	n.a.	488
Дял от битовите отпадъци, предадени за третиране и рециклиране (%)	87	87	n.a.	76
Посещения в кината на хиляда души от населението	209	336	387	684
Реализирани нощувки в местата за настаняване на хиляда души (брой)	1406	2152	2192	4167

* Данните за 2023 г. са включени в изследването от 2024 година. Същото важи и за предходните години.

** Данните се отнасят за учебната 2023/2024 година, а матурите са проведени през 2024 година. Същото важи и за предходните години.

*** Данните са за тригодишни периоди и се обновяват всяка година.